

Sindikalist Anton Lisec

Anton (Toni) Lisec se je rodil 31. 8. 1966 v Trbovljah. Njegov oče je v poznih 50. letih prišel z Dolenjske in se zaposlil pri rudniku. Po nekaj letih je ugotovil, da ta poklic ni zanj. Nadaljeval je šolanje in si našel službo v prevozniskem podjetju, kjer je delal do upokojitve. Drugače je bilo s Tonijevo mamo, ki izvira iz stare trboveljske knapovske družine Košir. Njeni starši so ga kot otroka čuvali v koloniji Za cesto. Kmalu se je pokazalo, da jabolko res ni padlo daleč od drevesa. Toni je bil v osnovni šoli priden, razmišljal je o geodeziji, a ga je povleklo med knape. Malo je bila kriva štipendija, malo to, da je lahko ostal doma, malo pa dejstvo, da mu je bila 'knapovščina' pisana na kožo. Na rudarsko šolo se je vpisal leta 1981, potem pa na 'šiht', pa za eno leto v vojsko na drug konec tedanje domovine – v Strumico v Makedoniji, kjer je lahko iz prve vrste opazoval velike razlike v nekdanji Jugoslaviji. Po vrnitvi (1986) pa nazaj na 'gverk', na Ajnzer za knapa. Nadaljeval je družinsko tradicijo in postal peta ali šesta generacija knapov. S to odločitvijo si je pri svojem očetu, ki jame ni prenesel, prislužil odkrito občudovanje. Ob vstopu v službo je, kot se spodobi, postal tudi član Sindikata delavcev energetike Slovenije (»... so te prheftal kja zraun ...« T. Lisec). Glede na hudo očesno okvaro in nujna očala v podzemlje pravzaprav ni sodil. Nekako je prišel skozi preglede, je pa zaradi slabšega vida opravljal slabša dela. 60-kilogramski je vlačil 100-kilogramska TH-podporja, »filu na prestavih, fedru material in še milijon drugih del v jam. Nisem bil najboljši, nisem bil najslabši, bil pa sem dobro sprejet, kamorkoli sem prišel.« [A. Lisec]

Prvi dan stavke. Foto Stanislav Rožanc

Leta so tekla, s 'kumerati so fajn delali in fajn afne guncali'. Njegova prva udeležba v socialnem konfliktu je bila rudarska stavka leta 1990. Izbruhnila je zaradi prenizkih plač in je bila bolj spontane sorte. Po spominu T. Lisca so jih, ko je njegovo moštvo že sedelo v 'bagerlih'³⁴, neki mlajši knapi začeli spravljati ven, češ da je štrajk. Ni bilo kaj razmišljati. Priključili so se, saj je bila solidarnost vedno na prvem mestu. Stavka je trajala tri dni (od petka do ponedeljka), velikega izplena pa ni prinesla. Največjega tistim, ki so po stavki postali nadzorniki ..., drugim ni prinesla nič, razen dodatnih delovnih sobot in čedalje slabšega stanja v podjetju. Začelo se je predčasno upokojevanje – občutljiva tema z dolgotrajnimi posledicami za udeležence procesa. Leta 1999 je tradicijo zasavske 'knepovščine' zapečatil neuspeh referendum o gradnji termoelektrarne, v praksi pa ga je začel udejanjati Zakon o postopnem zapiranju Rudnika Trbovlje-Hrastnik in o razvojnem prestrukturiranju regije (2000). Leta 2000 je začela veljati še nova pokojninska reforma, ki je prinesla obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje (ODPZ) tudi za najtežje poklice. Ti so imeli pravico do bonificirane delovne dobe (pravica do zgodnejše upokojitve je bila v veljavi od leta 1965). Za rudarje je to pomenilo slabše pogoje upokojevanja.

Anton Lisec je po naravi človek, ki ga krivice motijo. Prepričan je, da bi se knapi že takrat morali 'zbunit', saj so po reformi eni še vedno imeli bonifikacijo, drugi pa ne. Kmalu po letu 2000 je bil imenovan v izvršilni odbor sindikata na Obratu Trbovlje³⁵. Takrat je bil prvič izvoljen tudi v Svet delavcev RTH.

Leta 2008 je postal predsednik sindikata na obratu Trbovlje. Kot predstavnik socialnega partnerja je aktivno sodeloval pri reševanju vprašanja presežnih delavcev, žal večkrat neuspešno. Leta 2011 je postal predsednik Sindikata RTH. Za vsakega spodobnega sindikalista je ključno, da imajo ljudje, kar jim pripada po kolektivni pogodbi. Aktivno se je boril za sredstva in osnovne pravice, ki so se rapidno zniževale.

Kadrovsko-socialni program prestrukturiranja (zniževanja zaposlenih) se je izvajal neuspešno. Ustanovljale so se hčerinske družbe, bilo je vseh vrst prepletenosti, pri čemer je klasični sindikalizem potegnil kratko. Ključni so bili vatli, s katerimi so se lotevali razreševanja problema. Stvari niso tekle, kot je predvideval zakon, kolektivna pogodba ni bila slaba, ni pa se v celoti izvajala. Kadrovsko-socialni program je predvideval tudi izobraževanje zaposlenih, da bi se lažje prezaposlili, dosegel pa je nasproten učinek. Zaposleni so napredovali in so ostajali v podjetju. Kadrovsko-socialni program je omogočal tudi predčasno upokojevanje za določene kategorije ter možnost samozaposlitve s premijo.

Famozni ZUJF (Zakon o uravnoteženju javnih financ, 2012) je oklestil sredstva za zapiranje rudnika, zato je podaljšal njegovo životarjenje in poslabšal odnose med ljudmi. Zadnje tone premoga so spravili iz jame Ojstro spomladi 2013, potem pa se je samo še zapiralo in izkoriščalo, kar je še ostalo v jami. Zamenjalo se je rudniško vodstvo, plače so začele zamujati, izostal je regres, prevečkrat so slišali 'potrpite ...! Anton Lisec je kot sindikalni predstavnik delavcev pogosto hodil na

34: vozički viseče železnice | 35: Sindikat RTH je bil član SDE Slovenije (Sindikat delavcev energetike Slovenije).

---

ministrstva, moledoval, prosil, rotil, da se omogočijo rudniku sredstva za dostojno zaprtje in pravično poplačilo in možnost prezaposlitve za preostale zaposlene. Protestirali so skupaj z elektrarno, dobili so nekaj sredstev, zato je zagnanost za boj takoj padla. Vse je bilo v zraku, nič se ni dogajalo, je pa vseskozi tlelo.

Januarja 2014 je bilo po programu 135 presežnih ljudi. Zanje ni bilo zagotovljeno, kar bi jim pripadalo (odpravnine in premije), niti ni bilo denarja za plače. Razmere so se zaostrovale do te mere, da so v februarju na zboru delavcev imenovali Antona Lisca za predsednika stavkovnega odbora. V 'frlez cimru' v Hrastniku je stopil na klop in zbrane delavce vprašal: »Gremo ali ne gremo?« Soglasna odločitev zbranih je bila, da gredo v stavko. Tretjega marca so izvedli opozorilno stavko, ki ni prinesla nobenih rezultatov, zato so za 10. marec napovedali stavko, ki so jo pripravili in izvedli po vseh stavkovnih pravilih. Toni je kot vodja stavke prevzel komunikacijo z novinarji, delodajalci, vlado in rudarji. Najprej je šel na upravo povedat skupnim službam, da bodo stavkali. Takrat se je vedelo, kdo je z njimi in kdo ne. Z logistično-tehničnega vidika je organizacijo stavke prevzel Stane Rožanc, Toni Lisec pa je 10. marca 2014 svoje 'kumarate' popeljal na zadnjo stavko zasavskih knapov. Za 80 ur so se zaprli v kompresorsko postajo na koti 220. Čeprav so bili izjemno dobro pripravljeni in oskrbljeni z vsem potrebnim, vseeno ni praznik biti tri dni pod zemljo. Poslušal je očitke, da 'izkoriščajo svoje prostore in tradicijo'. V jamo se je prišla pogovarjat predsednica vlade Alenka Bratušek, klical jih je predsednik republike Borut Pahor. Po treh dneh so stavko zaključili. Z materialnega vidika jim je uspelo, dosegli so izplačilo plač, presežni delavci so dobili premije za samozaposlitev in odpravnine.

Odprle so se določene možnosti za prezaposlitve, začeli so se aktivni pogovori o upokojevanju rudarjev pod posebnimi pogoji.

Stavka pa je imela tudi izrazito velik simbolni pomen. Javnost se je nanjo odzvala enotno in silovito – rudarje je v njihovem boju za pravice soglasno podprla. Vključile so se civilne sfere od nogometnih navijačev, alter scene, kulturnikov, naravovarstvenikov, prišli so 'kumarati' iz Velenja ... Izjemna je bila tudi podpora lokalnega okolja in medijev, saj praktično ni bilo časopisa, ki ne bi naklonjeno pisal o štrajku. Še zadnjič je občestvo pokazalo veliko spoštovanje do trdega poklica in dvestoletne neuklonljivosti, če so ogrožene delavske pravice.

RTH, Rudnik Trbovlje-Hrastnik, d. o. o., je šel leta 2018 v likvidacijo, zato tudi sindikata ni več. Anton Lisec je še vedno član sindikata Delavcev energetike (SDE), ker se spodobi in je tako prav.

Če bi že moral razvrščati presežke svojega življenja, bi na pozitivno stran vknjižil uspeli štrajk leta 2014, socialni čut, s katerim se je očitno že rodil, veselje, da je lahko pomagal, in kopico odličnih ljudi, ki jih je spoznal skozi življenje. Pod negativno bi vpisal pokvarjenost ljudi, s katero se je tudi ves čas srečeval.

Sklep: »Zakaj že točno zadnji štrajk?« »Ker je sindikalist DOLŽAN BRANITI PRAVICE DELAVCEV, mat kurba!«
